

TRIBUNA

REDACȚIA
Deak Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL
Pe un an ... 20 cor.
Pe o jumătate an ... 10
Pe 1 lună ... 2

Nr-ri de Duminecă pe un 4
coroane.

Pentru România și America
10 coroane.

Pentru România și străinătate
numeri de zi pe an 40 franci.

ADMINISTRAȚIA
Deak Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE
Pe un sîr garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.

Manuscripte nu se
inapoiază.

Telefon oraș și comitat 562.

Contingentul de recruți și clubul naționalităților.

De Ioan Russu-Șirianu.

În vremea din urmă în presa maghiară s'au publicat mai multe comunicate privitoare la atitudinea deputaților naționaliști din Dietă în chestia sporirii contingentului de recruți. Odată se zicea că deputații naționaliști nu vor vota sporirea contingentului, ci sunt decizi să facă *obstrucție*. Să împedice astfel, cu ori ce preț, ajungerea la valoare de lege a proiectului ce nici Ungurilor nu place. Altădată s'a desmintit știrea despre obstrucție.

Acum, în fine, aceleași ziare au publicat o știre care pare mai aproape de adevăr și din sorginte într'adevăr — naționalistă.

Clubul naționalităților din Dietă e gata a sprigini Coroana, care atât de mult insistă pentru sporirea contingentului militar. Dacă partidele maghiare — *azi toate la putere* — în schimbul urcării contingentului militar pretind însă anume concesiuni — *naționale*, naționalitățile, cari fac jumătate din cetățenii țării, au și ele dreptul să pretindă ceva.

Foarte cuminte s'a formulat deci comunicatul din urmă, singurul care poate emana de la clubul parlamentar al naționalităților: Românii, Sârbii și Slovaci, înainte de a vota sporirea contingentului militar cerut de Coroană, *pretind lărgirea drepturilor cetățenești și garanții pentru libera exercitare a drepturilor acordate*. Deci:

sufragiul universal;

lege privitoare la libertatea întrunirilor; libertatea de presă, așa cum se exercită în statele cu adevărat culte și democratice.

Iar pentru ridicarea la bunăstare a *tutoror cetățenilor* muncitori și susținători ai statului, clubul nostru parlamentar cere *da-rea progresivă*.

Iată ce sunt în drept, și chiar dători să ceară, deputații aleși de cele trei naționalități aliate.

Punctele de mai sus fac parte din programul nostru. Am făgăduit alegătorilor că vom lupta, pe toate căile, pentru realizarea lor. Și deputații noștri sunt cu atât mai mult datori să stăruie pentru izbânda acestor idei, cu cât însuși M. Sa a convocat această Dietă anume pentru a realiza reforma electorală, care dacă întârzie, e nu pentru-că ar fi greutăți la Curte, ci se cedesc magnații ajunși stăpâni în cele trei partide ungurești din Dietă.

Pornind lupta, deputații naționaliști combat deci nu tendențele Coroanei ori ale popoului maghiar, ci o *clasă* de stăpânitori care și în trecut a pus pedeci dezvoltării țării.

Iar dacă partidele maghiare cer *concesiuni naționale* în schimbul sporirii contingentului militar, partidul celor trei naționalități cu mai multă îndreptățire poate cere *drepturi cetățenești* și legi cari să întărească *toate clasele sociale* ale locuitorilor țării. Noi nu cerem nimic *extra* pentru noi, ci luptăm pentru *binele general*.

Tot așa: dacă partidele maghiare vor să alcătuiască un proiect de reformă electorală prin care să mențină actualele bariere, ciun-

tind încă și din drepturile de acum ale naționalităților, clubul parlamentar al naționalităților trebuie să organizeze cea mai intensă luptă parlamentară și extraparlamentară.

E posibil anume, ca Ungurilor Coroana să le acorde concesiuni în schimbul cărora ei să voteze sporul contingentului de recruți. La discuția acestui proiect însă naționalitățile *trebuie să accentueze, s'audă Coroana, dorința lor de a se întări ca cetățeni*, în schimbul jertfelor ce aduc. În acest caz e îndreptățită chiar *obstrucția*, și toate agitațiunile pe cari coaliția le-a făcut în comitate.

Aceasta cu deosebire în ce ne privește pe noi Români, cari acum doi și trei ani, când Coroana era în luptă cu onorabila coaliție și nu s'au putut face asentările, *singuri am dat de bunăvoie recruți și am plătit dare*. Și peste tot, întreg trecutul nostru este un șir de fapte eroice prestate în serviciul Coroanei și al țării.

N'am putea fi deci învinuiți că facem politică ostilă Coroanei când am refuza votul pentru sporul contingentului de recruți, spor în schimbul căruia numai Ungurilor li s'ar face concesiuni. Noi dăm Cesarului ce este a Cesarului, dar dând, suntem datori să cerem ca și Cesarul să privească starea popoului și să asculte durerile și dorințele lui.

În Austria de patruzeci ani încoace tot la zece ani s'a reformat legea electorală, iar acum *sufragiul universal* are să devină un fapt îndeplinit, *mai ales în urma dorinței Majestații Sale*. E cu dreptate ca și în Ungaria să se introducă același sistem electoral.

Dacă a putut vorbi (în ședința dela 8

FOIȚĂ ORIGINALĂ A «TRIBUNEI».

UN VĂCAR.

— Schiță. —

De ENEA HODOȘ.

I.

Zorile zilei abea se desfac pe creasta dealului. Deschid pe jumătate fereastra. Recoarea dimineții din Maiu mă lovește, așez mai bine haina pe umeri și-mi arunc ochii somnoroși pe urma turmei de vaci mânate la pășune.

Farmecul naturii înviate din întunecul nopții și din frigul iernii, vacile mugitoare și arătoase, starea prosperă a țărănilor dintr'o comună sânguitoare, unde am obiceiul să stau câte-va luni dintr'un an, — sunt bunătăți care le zăresc și aud, și nu-mi mai inspiră curiozitate.

Altceva mă preocupă: în coada turmei satului văcarul suflă din corn. Pe urmă, strigă din gură, așteaptă câte o vită întârziată, o pocnește, și iarăși calcă în pas nătâng d'alungul uliței, târând în prav pleazna bicului.

Pocniturile se mai aud puțin; sunetul cornului, care mă trezise din somn, mai răzbește ceva... Inchid fereastra. M'ăș culca să dorm — nu sunt nici cinci oare, — dar mi s'a dus somnul.

În sgomotul ferestrii închise — mai răsturnând și un pahar de pe masă, — mi se deșteaptă nevasta:

— »De când ești dumneata strigoi?... De ce te scoli la miezul nopții?«

— »Ei! M'a sculat măgăroiul ăla!«

— »Care măgăroi?«

— »Văcarul.«

— »A! Nu se poate!«

— »Ba se prea poate... Nu l-ai auzit tu, cum a urlat aici... aici sub fereastră...«

— »Cine?«

— »Ei, văcarul!«

— »A, Cimpoi, bietul Cimpoi...«

— »Da, da, Cimpoi... nemernicul!«

— »Lasă-l în pace, săracul.«

— »Cum să-l las! I-ăș da o bătaie!«

— »La ce te năcăjești? Pentru atâta lucru... A suflat în corn omul...«

— »Bine, bine! Dar... de ce tocmai la casa mea?«

— »Ei, mai rabdă și tu... Fii bărbat, și ai să te obișnuiești.«

— »Ba, am să-i trag o pieptenătură moji-cului!«

— »Cum îți place...«

— »Da! să știi, că-l bat... Și de ce nu l-ăși bate?... Cine-i Cimpoi văcarul?«

— »Cine să fie? E omul care-și împlinește slujba ce i a incredințat-o satul, da! Omul *datoriei* este Cimpoi.«

Am tăcut...

Ultimul cuvânt e cuvântul nevastei.

II.

A doua dimineată, a treia dimineată, totdeauna între patru și cinci, mă răscolește din pat sunetul afurisit.

Punctualitatea lui Cimpoi îmi face rău. Omul datoriei mă irită. Oare nu cumva e pus la cale?... Nevastă-mea își râde de mine...

A patra dimineată — prea este cu vârf — nu

mai pot suportă. Iute mă ridic, mă îmbrac, nu răstorn nimic în odae, și ies la aer în stradă. Apuc pe drum înainte, fără țintă.

Bărbați și femei roiesc spre locurile de muncă, oameni osoși, cam supti la fețe, vorbăreți și vioi. Casele lor mici, cu ferestrele cât pumnul; unele sunt curate, multe sărăcicioase, păreți lipiți cu pământ, acoperiți cu șindrilă, pe care s'au prins insule verzi de mușchi catifelat. Cătră sfârșitul străzii, gardurile se fac din nuiele, porțile sunt scunde ori stricate, câteva găini ciupesc pe marginea șanțului; grădinile nu cunosc legumele; în curți nu dai de nici un pom, ci de gunoiu în grămezi; lângă bălți cu apă verde găștile și rațele stau la îndoială să-și facă intrarea, ori să mai amâne... Dincoace un miros de lapte afumat... Stare prosperă, lângă stare desolată...

Sosesc afară din comună, la hotar. Altă rânduială! Sămănături verzi de grâu, fire gingașe de cucuruz răsărit, un câmp lung de iarbă n floare; colo, mai în jos, râul se ivește unde și unde din frunzișul sălciilor; iar de lătura din potrivă, departe spre deal, se întinde islazul... Totul se scaldă în lumină de argint.

Las drumul și cotesc la stânga. Și merg, și merg pe o cărărușă stropită cu flori albe de salcâm. E tot mai frumos în aroma de câmp, în umezeala potolită de lumina și căldura soarelui... Mărgeluțe și diamante sclipesc pe foi și n iarbă, ciripit de iubire în aer, în tufișuri, în arini... Câtă armonie pe o bucățică de pământ!

Încălzit și legănând pălăria în mână mă afuld în plaiul de verdeață, de lucire și de miros. Pe

Novembrie a Reichsrathului) primul ministru Beck despre *disproporția* dintre aparatul constituțional din Austria și despre interesele ce acest aparat ar fi chemat să le apere, apoi cu atât mai mult se poate invoca disproporția asta în Ungaria, unde însăși Ungurii de seamă au recunoscut, că *parlamentul actual nu reprezintă voința totalității cetățenilor*, ci numai a unor anumite clase. Cu atât mai puțin reprezintă voința naționalităților! Și dacă în Austria s'au lăsat toate la o parte și se discută reforma electorală, pe base largi democratice, cu atât mai necesar este să se facă același lucru la noi.

Nainte de realizarea nouelor reforme democratice cerute de clubul parlamentar al naționalităților, desigur că nu poate fi vorba de urcarea contingentului militar!

Ministrul președinte la Viena. Primul-ministru dl Wekerle Sándor a sosit azi în mod neașteptat la Viena. Dânsul a fost primit în audiență la M. Sa. Subiectul dezbaterii dintre monarhul și șeful cabinetului a fost chestiunile politice actuale și mesajul prin care delegațiunile se vor deschide.

„Telegraful Român“ din Sibiu, sub titlul »Deputații români« publică un articol de fond, pe care ne simțim datorii al desaprobată cu toată hotărârea. Este așa de străin acest articol de convingerea generală a poporului român, încât într'adevăr numai o scuză îi putem acorda organului mitropolitan: lipsa absolută de rezonanță politică. Iată ce recomandă »T. R.« deputaților:

»Un ton mai conciliant, o purtă mai puțin războinică o anumită prudență și circumspecție politică«.

Pe cât știm aceasta li-a cerut-o deputaților și Wekerle.

Repetăm, nu presupunem că organul mitropolitan ar avea dorința să-i guvernamentalizeze pe deputații naționali, sfaturile sale însă numai în acest caz ar avea vr'un înțeles și nu pot avea nici unul față de un partid de opoziție, tratat cum a fost și este partidul național, într'un mod care — singur el — jignește adânc și demnitatea perso-

nală a deputaților și sentimentul demnității întregului nostru popor. Alta este azi simțământul comun al neamului nostru, care și-a trimis el deputați în Dietă, împotriva tuturor terorizărilor și maltratărilor, ca să fie acolo nu capete plecate și căciulite, ci reprezentanți adevărați ai simțământului general de care este cuprinsă națiunea română. Iar acest simțământ este așa, încât dac'am avut vreodată teamă a fost tocmai, ca lupta deputaților în parlament să nu se coboare sub iluziunea generală a alegătorilor, cari cer o luptă dreaptă, aprigă, deamă și înălțătoare. Iată de ce numai cuvinte de îmbărbătare am avut — și datori suntem să avem cu toți, cari ne inspirăm din acest simțământ comun, — față de deputați, îndemnându-i mereu la o luptă fără șovăire, căci drepturi, popoarele numai prin astfel de lupte au câștigat.

Și oricât de bărbătește au luptat deputații noștri, ni-am închipuit totdeauna, că noi presa datori suntem să mergem totdeauna cu un pas înaintea lor, căci o putem mai ușor face aceasta în redacții, decât dânsii pe însuș teatrul luptei. N'am fi crezut însă nici odată, că se vor găsi oameni să-i sfătuiască la aceea spre ce înclină și de altfel slăbiciunea omenească: »ton mai conciliant, purtare mai puțin războinică, o anumită prudență și circumspecție politică«.

Dar peste tot am fi de părerea să încezeze odată sfătoșenia aceasta la adresa deputaților noștri. Nu vrem să tăgăduim nimăruia dreptul la critică — de care nu odată ne-am folosit și noi — este însă totuși ridicol că până și la o interpelare să dăm sfaturi și să ne arătăm cumintenia.

Tot așa de ridicol este dorința, ca deputații să conzuite întâiu cu cei de acasă. Cine sunt cei de acasă? Cei din Sibiu? Dar în cazul acesta s'ar supăra Blajul. Ar avea pe urmă pretenții de acestea și Brașovul, Lugojul, Caransebeșul, Oradea mare și apoi de ce numai acestea și nu și badea Pavel, badea Ion, etc.

»Telegraf. Rom.« ar face mai bine să tacă, dacă n'are lucruri mai cuminte de spus.

Cearța Românilor din America. Se vede că unde sunt români, trebuie să fie și ceartă. Și încă de cea confesională. Pare că este un blătămă asta asupra neamului românesc. Să ceartă adecă până și amărții noștri frați plecați în America. Și ceartă, nu glumă, în două ziare d'acolo: »Românul« gr.-catolic și »America« gr.-or. Dacă n'ar fi un lucru atât de trist, ar trebui să facem haz de chipul american al certeii dintre Români celor două confesiuni.

În loc să le pară bine că au și unii și alții biserică și preot, *ceea-ce pe noi d'acasă ne înveselește*, chestia confesională a ajuns între ei măr de ceartă.

În numărul din urmă al său, de pildă, »America« se plânge că la 1 Noembrie s'ar poliția din Cleveland căuta pe preotul rom.-gr.-or. Moise Balea cu mandat de arestare în urma unei denunțări din partea lui Nic. Barbul, proprietarul ziarului »Românul.«

E de regretat cearta asta. Și era mai bine să nu se întemeieze două ziare, dacă ele nu știu de cât să învenineze sufletul emigranților cu certuri cari și aici acasă sunt păgubitoare, acolo, în străini, sunt curată sinucidere.

Rugăm pe cei doi confrăți să pună capăt acestui spectacol disgustător.

SITUAȚIA.

Budapesta, 16 Novembre

Parlamentul a luat un concediu scurt, de o săptămână, și totuși liniștea aproape absolută în care a intrat viața politică seamănă cu liniștea unei lungi vacanțe parlamentare și politice. Lucru foarte semnificativ, căci liniștea aceasta nu-i liniștea dela suprafață care ascunde o bogată activitate ce s'ar pregăti prin ministere și prin secțiuni. Guvernul nu s'a grăbit, ca astă-primăvară să trâmbițe toate planurile sale pe viitor. Pricina este că el pare a le fi sleit. Afară de vre-o două-trei, pe cari mai are să le prezinte parlamentului și între cari se găsește și legea pentru asigurarea muncitorilor el nu are nici un plan, nici un proiect mare pentru viitor. Cine a crezut, deci că venirea coaliției la putere înseamnă venirea la cârmă a unui partid cu un capital bogat de idei din cari va izvorî o serie întreagă de legi nouă, de reforme mari și sănătoase, s'a înșalat.

coasta dealului un glas subțiratic de tilincă; mai la poală, pe o coamă luminoasă, turma de vite se desfășură împrăștiată...

Urc încetșor. Mă apropiu. Soarele pripește. Nu văd nicăiri pe Cimpoi. Mă întorc la o parte:

— »Hei! Cimpoi! Unde ești?«
Nu m' aude. Mai strig:
— »Ascultă, prietene! Aici ești?«
La vre-o sută de pași se nălța un alunș. Vin mai aproape: după spatele tufelor de alun prietenul sta întins la umbră, cu mâinile sub cap și cu pânțele gol spre cer... Durmea.

Nu-mi vinea să-i tulbur somnul. Dar era târziu, că mi-a simțit pașii.

Mă opresc la o mică depărtare, îl văd că se ridică, își trage cămașa peste șerpar și căciula spre ochi, și ajunge lângă mine. E slab și mic; dar cu tot umbletul lui de tontălaș, acum nu mi se pare om tocmai neghiob. Din fața lui ascuțită și spână pare că vorbește o scântee de istețime și mai ales multă încăpăținare; este trecut de patruzeci de ani, se uită cam ponc, în jurul buzelor subțiri are câteva zbârcituri. Îl întreb:

— »Unde ți-i unealta?«
— »Cum?«
— »Cornul... unde l-ai pus?«
— »Acolo.«
— »Unde?«
— »În desagi.«
Cimpoi arată desagi c'o mișcare din mână spre partea, unde odihnișe.
— »Ean' scoate-l, și adă-l, să-l văd,«
Îmi aduce cornul. Era un corn mare, rupt de un colț. Îl privesc, întorc în mână și zic: —

»Măi Cimpoi! Mândru mai poți tu sufla în cornul ăsta!«

El, satisfăcut, îmi răspunde:
— »Îi știu meșteșugul.«
— »Și o fi greu, să umbli cu el... o fi greu de suflat...«

— »Trebuie piept!«
— »Și te-o fi învățat cineva?«
— »Învățat, da!«
— »Cine?«
— »Frate-mi-o!«
— »Povestește-mi, cum te a învățat frate-to?«
— »D'apoi, mă rog, așa că el, frate-mi-o, o fost la Timișoara, în cătanie și acolo l-or pus la trâmbiță...«

— »A fost trâmbițaș la cătane. Apoi?«
— »Apoi... o venit acasă. Și dacă o venit acasă din cătane, mi-o arătat el, cum trebuie suflat, — ca să fie mai ca lumea... să s'audă.«

Îl dau cornul 'napoi. Doritor d'a-l cunoaște, iarăș întreb:

— »Măi Cimpoi, ai tu nevastă?«
— »Am, domnule... Șede cu mine.«
— »De câtă vreme?«
— »Or fi șase luni... Și am ș'un copil.«
— »Și... sunteți cununăți?«
— »Suntem fără cununie.«
— »Cum așa?«
— »Așa.«
— »Măi Cimpoi, mă? Și dacă te lasă nevasta, și se duce, tu ce te faci? Ha?«
Omul a chicotit prostește și își mișca într-o parte și alta cornul; se vedeă, că nu-i pasă... Am schimbat vorba:
— »Știi tu, Cimpoi unde șad eu?«
— »Acolo, la piață, în colț.«

— »Bine! Uite măi, ce-ți spun. Bagă de seamă: când treci diminețile în zori pe dinaintea caselor mele, să te oprești și să-mi zici din corn.«

— »Ha? Unde să zici?«
Îl explic a două oară:
»Chiar sub ferestrele mele. Și să suflă fain, cum poți tu mai fain.«

El mai stă puțin pe gând. Eu urmez:
— »Sara, cum te întorci cu vacile dela pășune și ai gătat slujba, vii pe la mine, în poartă sau în curte, și am să te cinstesc în fiecare sară cu zece bani, și-ți mai dau și-o țigară, vezi, una ca asta.«

Îl aprind o țigară:
— »Înțeles-ai?«
— »Înțeles.«
— »Măne dimineța, și'n toate diminețile, ori e vreme bună, ori ba, — tu să-mi suflă la fereastră, tare, din răsputeri, și fain!«
— »Suflu, mă rog, așa cum poftiți, tare și fain.« Și mulțămesc...
— »N'ai de ce.«

Se nourează.
Bubuit sfios de tunet vestește schimbarea vremii. O aripă de ploaie primăvărată scapă câteva picuri. A trecut.

Și iarăș e bine și cald.

III.

Variațiuni fantastice stoarse din vechiul corn, dau fiori ferestrelor mele... Tresar; dar sunt liniștiți.

Mult mi-se minunează nevasta, cum de nu mă supără muzica selbatică a văcarului; căci este

Tot ce-i nou sunt câteva știri scurte fără mare însemnătate:

Ministrul de externe baronul *Aehrenthal* a sosit din Berlin, venind dela Petersburg acasă la Viena. Odată cu dânsul a venit și ambasadorul austro-ungar pe lângă Curtea din Berlin, dl *Szögyény-Marich*.

Ministrul-președinte *Wekerle* a fost erii la Viena și *M. Sa* a conferit cu el asupra unor chestiuni pe cari natural nimeni nu le cunoaște.

O ligă pentru autonomiile naționale.

»Gross-Oesterreich« aduce următoarea știre: În Viena s-a format o ligă cu numele de »Oesterreichischer Reichsverein für Völker-Autonomie« (Liga imperială pentru autonomiile naționale).

Scopul Ligei este:

1. Reconstituirea unității imperiale pe temeiul autonomiei naționale a tuturor popoarelor.

2. Liga va cuprinde toate partidele și grupurile cari se vor uni asupra următorului program:

1. Un parlament comun și central pe baza sufragiului universal și a cadastrului național.

2. Crearea unei constituții imperiale care va garanta în cadrul unui stat federal austriac fiecărei națiuni un teritoriu de stat și autonomie națională deplină în administrația locală, justiție, școli și viață culturală. Minoritățile naționale vor obține autonomia națională.

3. Se vor face următoarele schimbări teritoriale: reconstituirea marelui ducat al Ardealului, a voivodinei sârbești, unirea Croației, Dalmației și Slavoniei, alipirea teritoriilor de limbă germană din Ungaria de vest către Austria de jos și Steiermark. În partea de sus a monarhiei se vor încheia autonomii naționale, slave, germane și latine. Bosnia și Herțegovina se vor alipi țărilor croate.

4. În fruntea acestui stat federal se va afla împăratul, un minister răspunzător împărătesc cu cancelarul și, un parlament împărătesc ales pe baza sufragiului universal.

Cele dintâi adunări de propagandă care vor da șefilor mișcării pan-austriace prilejul de a-și expune programul vor avea loc în orașele Graz, Aspang, Eger, Linz, Wels și Innsbruck.

Așteptăm cu nerăbdare alte știri despre această mișcare pan-austriacă pe care la început aveam tot cuvântul de-a nu o lua în serios, dar care se pare a se rosti în cercuri tot mai largi.

Un proces pentru agitație națională a deputatului Juriga.

Deputatul slovac Ferdinand Juriga, unul

din frunțașii cei mai înflăcărați ai partidului național slovac a fost acuzat prin procurorul tribunalului din Pressburg pentru agitație în contra statului și a națiunii ungurești pentru două articole, publicate în ziarul »*Katolicke Noviny*«.

În aceste articole, dânsul face apel la Slovaci de-a rezista maghiarizării. Amintește pilda celor trei martiri slovaci, cari au suferit pentru credința lor catolică: *Pongrac, Krisora și Hradecki*.

Acum zice, suferim nu pentru lege, ci pentru limbă. Șoviniștii vor să ne sape groapă. Dar noi vom trăi ca Slovaci. Poporul nostru se va trezi și când se va aprinde făclia luminii noastre vor fugi toți și vor peri cu toții ca niște ploșnițe, ca guzganii cari umblă pe întunec.

Autorul accentuează, că nu face trădare de patrie, cum îl acuză Ungurii, ci cere numai un lucru legal: executarea legii naționalităților. Vrem să rămânem, spune la sfârșit, Slovaci, cum ne-a făcut Dumnezeu și pentru aceasta Ungurii ne persecută.

Procesul a stârnit un mare interes, mai cu seamă între slovaci. Sute și mii de țărani slovaci au venit la Pressburg pentru a azista la judecarea iubitului lor frunțaș și cap. O adevărată aglomerație s'a produs la tribunal. Ușierii și jandarmii le-au refuzat intrarea.

Dezbaterea urmează înainte.

Iată știrea telegrafică ce primim despre terminarea procesului:

Pressburg, 17 Noembrie.

Azi noapte târziu s'a terminat dezbaterea procesului deputatului slovac Juriga Nándor. Curtea cu juri aflându-l vinovat pe acuzat, tribunalul l-a judecat la 2 ani temniță și 1200 cor. amendă.

Osânda draconică a produs colosală impresie între miile de Slovaci cari erau de față. Ei au făcut o zgomotoasă manifestație de simpatie pentru deputatul Juriga, luând o atitudine amenințătoare față de edificiul tribunalului pe care l-au bombardat cu pietri. S'a produs apoi o încăierare între țărani și poliție, care s'a sfârșit cu mai multe răniri. Așa târziu spre dimineață s'a restabilit ordinea.

Atentatele din Rusia.

Se știe că la 14 c, în contra șefului de poliție Reinbot din Moscva s'a comis un atentat cu bombă, nereușit însă.

Șeful de poliție a vizitat în temniță la 15 c, pe autorul atentatului.

— De ce ai vrut să mă omori, a întreat Reinbot.

Atentatorul a răspuns, scriind pe hârtie:

— Nu pe D-Ta, ci pe reprezentantul autocrației am vrut să-l omor.

— Prin ce s'a manifestat autocratismul meu?

— Am decis să omorăm întreaga administrație. Am osândit la moarte pe toți câți slujesc în administrație și eu am fost numai unul dintre executorii osândelor date.

La 15 c. curtea marțială din Varșovia a osândit la moarte pe 3 lucrători pentru-că au agitat la grevă pe lucrătorii din fabrica Herlov. Soldații la început n'au vrut să asculte de comandantul care comanda foc, ci abia într'un târziu s'au supus.

Tot curtea marțială din Varșovia a osândit la moarte, pentru jaftă, pe 5 alți lucrători.

Ce stări anarchice sunt în Rusia, se poate vedea și din următoarele știri publicate de ziarele oficiale în ziua de 13 Noembrie:

— *Varșovia*. Casarul unei fabrici de cărămizi a fost atacat lângă Dreviza, a fost rănit și i-s'au luat cele 2100 ruble ce ducea pentru plata lucrătorilor. Hoții au scăpat.

— *Lodz*. Pe drumul spre Pabianiel aseară a fost omorât un lucrător. În satul Dombrova de asemenea un lucrător.

— *Kiev*. În satul Surovca un băiat de 16 ani a omorât 2 Ovrei. În satul Romanovca a fost jefuit birtul erariului. Cei 4 hoji mascați au scăpat.

— *Saratov*. Trei indivizi mascați au intrat în cancelaria unei fabrici și în prezența a 1000 lucrători au jefuit cassa plină de bani.

— *Samara*. În Maly Tolka au jefuit cassa primăriei.

— *Iecaterinoslov*. În suburbia Amur a orașului au împușcat pe inspectorul de poliție Braikevits și un polițist.

— *Simferopol*. Cincisprezece hoji mascați și înarmați au jefuit pe marele proprietar Orlovsky.

— *Tiflis*. Cu prilejul unei anchete partea în tătarească a orașului o bombă a făcut explozie omorând 4 polițiști și rănind pe 3. Inspectorul poliție Babin și familia sa, cari s'au plimbat în trăsura în apropierea orașului, a fost atacat, rănit și jefuit.

— *Kiev*. Pe linia ferată Fastoro, hoții au oprit trenul și l-a jefuit. Mașinistul și conductorul au fost omorâți.

aproape o săptămână, de când aude și ea concertul zorilor... S'ar năcăji, și nu-i vine la socoteală să se năcăjească.

Ea se reține și mă mângăie:

— »Ai văzut? Cum te obicinuiști, când ști să rabzi!«

— »Se înțelege«.

Cimpoi în toată seara încasează onorarul fix: zece bani și o țigară. Cu ce încredere întră la mine, și cu câtă mândrie iese pe poartă! Interesantă figură.

Într'o seară îi dau, în loc de zece bani, numai patru bani. Țigara i-o făgăduiesc pe mâne.

El mă privește nedumerit și stă cu gura căscată. Reducerea onorarului n'o poate cuprinde.

*

A luat bănișorii și, dincolo de poartă, a bombănit ceva...

Focul variațiunilor sale, în dimineața următoare, este cu mult mai stâns.

Seara îi spun deschis:

— »Astăzi n'ai cântat ca lumea!«

— »Mă rog, cumu-i plata, așa-i și isprava«.

— »Ști cum, Cimpoi? Acum nu-ți dau, decât doi bani. Țigară ba!«

Cimpoi dârz:

— »Doar ni-a fost vorba pe zece bani și o țigară... Și țigară nici ieri n'o fost...«

— »E prea mult, măi«.

— »Dacă-i așa, dă-mi dară patru bani și două țigări. Că eri dimineață, când m'a plouat, să mă crezi, pe suflet, era să-mi sparg peptul, așa ți-am zis!«

— »Auzi, auzi!«

»La un Dumnezeu! Așa-i. Și mă rog la domnu, mai am ceva«.

— »Ce mai ai?«

— »Am cumpărat alt corn, unul nou, mai bun și mai mare...«

Răspund răstit:

— »Nu-ți mai dau nici o țigară! Pricepi!«

Mă stăpănesc și urmez: »Îți dau doi bani... Vrei?«

— »Pentru doi nu se plătește... E cornul nou și scump«.

— »Măcar odată în săptămână ai putea să-mi zici, măi!«

— »Pe două țigări și patru bani«.

— »Nu așa. Să-ți spun una și bună: eu gândesc, că d'acum înainte ai putea să-mi zici din corn, fără să-ți dau ceva«.

Se aprinde văcarul, se întoarce spre poartă, și iarăși spre mine:

— »De pomană? Eu să-ți zic de pomană?...« (Tot mai furios): »Nu-ți mai zic nimic! Nimic odată! Nimic odată!«

— »Fii cuminte, Cimpoi...«

— »Ba eu! Să nu văd raiul, dacă ți-oi mai suflă dimineața la ferestri!«

— »Cimpoi!«

— »Nimic odată!«

— »Haid 'napoi!«

— »Ba!«

Il rog, îl chem, îl strig... S'a dus.

*

Și d'atunci, pe zile frumoase, m'am deprins să mă scol câte odată dimineața nainte d'a răsarî soarele.

Dar ce folos să mă scol?

Cimpoi nu voește să-mi mai »zică... Nimic odată!«

Vara întregă cornul lui mânios, cornul lui cel nou, răsună cu vuet în celelalte străzi. Pe mine mă ocolește mereu...

Înainte de dejun, dacă beai un jumătate de pocal de apă amară „Jgmândi“ alui Schmidthauer, stomacul neregulat îi aduce în ordine în decurs de 2—3 ore. Medicament foarte bun pentru împiedicarea boalelor interne, tot așa are efect admirabil la boale de stomac intestine, și de sânge tot așa contra lagărării contra naturii respirării grele, gâlbenuare, umflarea ficatului și fierii, diabetă, vină de aur, podagră, reumă și multe boale interne. Comande se pot face la Schmidthauer Lajos, farmacist în Komárom. Se capătă în fie-care farmacie mai bună și prăvălie de coloniale. Prețul unei sticle mici 30 fil, mari 50; să nu se confundă cu alta apă amară.

Libertatea economică și legea industrială.

De dr. U. T. Mihaiu.

III.

De ce am sgândărit reminiscențele acestor sisteme din muzeul trecutului? Mai au ele o valoare reală ori numai un farmec pentru amatori de antichități? Ele au și azi o valoare istorică și reală, ele nu au dispărut de tot, viața economică actuală e încă îmbibată de resturi vechi economice, pe care trebuie să le cunoaștem dacă vream să pricepem alcătuirea internă și natura societății. Și azi există încă economiști teologici, mercantiliști, fisiocrați și socialiști. Toți își apără punctul lor de vedere, interesul lor pe care îl cred identic cu adevărul. În jurul fiecăruia se grupează publicul cu sentimentele și ideile comune, din care se încheagă o fântă comună, și pentru care se deschide lupta comună.

Care e rolul politicianului adevărat în acest amestec de interese și lupte? Ce interese trebuie apărute și ce interese pot fi desconsiderate? Interesele claselor de sus cum cereau canoniștii? Interesele industriei și a negoțului cum pretindeau mercantiliștii? Interesele agricole și industriale fără deosebire, cum pretindeau fisiocrații și apostolii Revoluției franceze? Nu trebuie interesele claselor muncitoare în primul loc protejate cum o cer socialiștii?

Noi credem că marea artă politică e aceea, a acorda tuturor claselor măsura și sfera competentă a intereselor ei diverse, și a nu permite ca interesele unei clase să se desvualte în mod parasitic pe cheltuiala intereselor altor clase. Când o pătură socială trăește pe umerii altei pături sociale, atunci se rupe echilibrul material și moral în societate și ordinea se transformă în disordine. Clase vor exista tot-deauna, dar ele să nu se razime pe teoria biblică a pre-
etablării dumnezeiești, pe care mâna omului nu o poate înșchimba, ele să fie determinate de slujbele și foloasele aduse statului. Legăturile între diferitele clase trebuie să fie reciproce, juste și proporționale. Iată arta socială în concepția ei rațională și democratică.

Cine a recunoscut și aplicat întâi data arta asta? Marea revoluție franceză din 1789. Revenind iarăși și iarăși la sursele acestei gigantice revoluții, să nu ne acuze nimeni a fi teoreticeanii roșii a baricadelor, noi constatăm simplaminte un fapt istoric. Principiul libertății și egalității a intereselor fără distincțiune se decretează de revoluțiunea franceză. Prerogativele intereselor unei clase se nimicesc, nu mai există, decât un singur prerogativ: interesele tuturor. Deacum înainte are tot cetățeanul dreptul, ba chiar datorința a-și urmări interesele lui. Libertatea e pentru toți aceași, cine e harnic străbate, cine e trândav rămâne înapoi.

Noi care ne privim de copiii legitimi ai marelui revoluționar din 1789 acceptăm toate principiile ei generoase, și credem că feri-

cirea socială care e scopul final ori cărei politici, nu poate conzista în altceva decât în propagarea și realizarea acestor principii. Prin urmare: libertate și egalitate deplină, căci numai asta poate asigura tuturora interesele. Orice sistem care vrea să regularizeze libertatea, o omoară. Protejarea unuia e păgubirea altuia. Protecția absolută nu există, ea e o chimeră. Orice protecție după-cum afirmă Leon Say e o favoare, și o favoare dată lumii întregi nu mai este o favoare. Nu se poate organiza o favoare pentru toți.

Azi avem liberschimbismul în ideile literare, științifice, artistice, și nimeni nu se plânge că acest sistem ar fi rău. Din contră, el e o binefacere pentru toți.

De ce să nu existe schimbul liber și în materie de manufactură și trafic?

Din România.

M Sa Regele a adresat dlui G. Gr. Cantacuzino, Președinte al Consiliului de Miniștri și Președinte al Comitetului pentru ridicarea statuei lui Lascar Catargi, următoarea scrisoare:

Scumpul Meu Președinte al Consiliului, *Popoarele se onorează pe ele însăși, când păstrează și înconjoară cu dragoste memoria marilor patrioți.*

Ca Locotenent Domnesc și Președinte de consiliu Lascar Cartagi a fost unul dintre acei mari fruntași, cari, prin o muncă înțeleaptă, închinată numai binelui obștesc, a îndrumat România pe calea propășirii de astăzi.

Credincios sfetnic al Tronului, el Mi-a dat, în vremuri grele, dovezi neuitate de un neclintit devotament. Cu cea mai viue plăcere Mă asociez, dar, la patriotica D-voastră inițiativă de a se ridica în capitala Regatului un monument vrednic de acest mare bărbat de Stat, spre a se reaminti generațiunilor viitoare cum Patria știe a respăși pe acei ce au servit-o cu înțelepciune și cu credință neștrămutată.

Pun la dispoziția D-voastre suma de lei 25.000 pentru acest monument și vă reînouesc, scumpul Meu Președinte al Consiliului, încredințarea sentimentelor de stimă ce vă păstrez. CAROL.

Castelul Peleş, 19 Oct. 1906.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 17 Noemvrie 1906.

— **Starea sănătății regelui Carol.** Intr'o corespondență mai lungă din București »Pester Lloyd« aduce știri despre starea sănătății regelui Carol al României. Sănătatea M. Sale a regelui Românilor mege spre bine. Profesorul dr. Ortner din Viena constatare o *arterioscleroză* dar ea a slăbit. Prin cura greșită de lapte prescrisă de Dr. Buzzi din Lugano, regele slăbise. Acuma o alimentație mai substanțială va restabili pe regele.

Partea a doua a corespondenței se ocupă cu politica internă a României și spune, că dl Dimitrie Sturza a fost primit în audiență de M. Sa regele care are o încredere deosebită pentru acest încărunit bărbat de stat.

Despre starea sănătății Regelui României »Secolul« scrie:

»Anunțăm cu deosebită bucurie, că M. Sa regele, în urma repauzului complect pe

care îl păstrează, se află astăzi cu mult mai bine. Augustul nostru Suveran urmează în tocmai tratamentul prescris de medicii curanți«.

— **Expoziție.** În anul viitor, după cum se știe, se va ține la Londra o expoziție balcanică. România va participa la aceasta expoziție.

În urma comunicării făcute la Londra în această privință, s'a intervenit pe lângă guvernul României, după expresă dorință a Suveranului Angliei, ca România să organizeze în anul următor 1908, o expoziția a sa proprie, spre a arăta comerțului și industriei engleze, progresele României realizate în cei 40 ani de domnie a regelui Carol.

Scrisoarea din partea comitetului organizator englez va fi supusă conziliului de miniștri.

— **Mandatul dlui dr. Mihali.** Curtea de casație a hotărât Joul asupra mandatului dlui dr. Teodor Mihali, președintele partidului național în Cameră, următoarele:

Se va face ancheta (cercetare) asupra următoarelor puncte:

1. Este adevărat, că dr. Teodor Mihali a mituit pe funcționarul Lázár Jenő din Lemény (Lemniu) cu 200 de cor?

2. Este adevărat, că el a mituit cu mâncări și băuturi pe alegătorii de acolo?

3. Este drept, că el a comandat din Ileanda mare două care de beutură și mâncare pentru alegătorii săi?

4. Este adevărat, că a mituit pe alegătorii adevărați în petițiune cu câte 5—20 cor.

Curtea de casație a însărcinat cu anchetarea pe un membru al curții de apel (tabla) din Cluj, pe care-l va numi această curte.

— **Ancheta în afacerea mandatului dela Zorlent.** O telegramă din Reșița vestește, că deputatul Nyári Béla însărcinat din partea Camerii, face ancheta asupra alegerii din cercul Zorlentului. Pe dânsul îl însoțesc deputatul dr. Ștefan Petrovici și avocatul Rosenthal din partea celor cari au contestat mandatul.

— **Di Sturza la Constantinopol.** »Neue Freie Presse« are din București știri, că dl Dimitrie Sturza a plecat la Constantinopol. Se crede, că d-sa are misiunea specială dela regele Carol pentru a încerca o aplanare a conflictului romano-grecesc.

Privitor la această călătorie, ziarele din România scriu multe de toate.

Faptul, că și dl Kalinderu a plecat împreună cu dl Sturza, a intrigat mult cercurile noastre politice.

Amicii dlui Sturza însă au ținut să dea o explicație a acestei călătorii: dl Sturza ar fi primit o comunicare, că la Constantinopole s'ar afla niște foarte importante documente istorice, cari privesc țara noastră și pentruca nu cumva să fie vândute a plecat repede cu dl Kalinderu și cu dnii Bianu și dr. Lizica.

Fiind cunoscută pasiunea șefului liberalilor de a înzestră Academia cu cât mai multe documente vechi, s'a crezut la început această verșune.

Relativ la această misiune organul oficios al guvernului, ziarul »Conservatorul«, publică următorul semnificativ comunicat:

»Unele ziare vorbind de călătoria dlui D. Sturza și Kalinderu la Constantinopole au voit a-i da un scop politic în legătură cu chestia macedoneană și cu conflictul nostru cu Grecia.

»Acele ziare sunt rău informate. Scopul călătoriei acestor două distinse persoane este perfect cunoscut de guvern și are un caracter cu totul științific și privat.

»Dacă însă presupunerile ziarelor ar fi întemeiate și acești onorabili bărbați de stat s'ar încerca a lucra ceva în ordin politic,

Perge és Rozslay utóda
fabrică de mașini și de pluguri pentru economie în Oradea-Mare.

Recomandă fabricație proprie de pluguri din cea mai bună calitate. o o o
Pentru fle-care preț i-a răspundere.

Magazin mare de grape, ciururi, crama, zdrobitoare de struguri și tăietoare de paie.

nu s'ar putea face, de sigur, decât în senzul aspirațiilor naționale, așa de clar stabilite în acțiunea guvernului conservator.

— **Sfințire de biserică.** P. S. Sa Episcopul Ioan I. Papp a plecat la sfințirea bisericii din Homorog, ce va avea loc Duminecă. Miercuri va sfinți biserica din Giriș.

— **Goană împotriva Slovacilor.** Agitația mizerabilă ce se face din partea cârmuirii împotriva poporului Slovac, pentru a împinge la acte cari să justifice apoi ulterior represaliile — întrece orice margini. Am anunțat în numărul trecut procesele cari se vor ține lanț în lunile următoare. Am mai amintit apoi că în afacerea procesului de agitație a preotului *Hlinka*, a medicului *Szobar* și alți trei tovarăși, cari stau deja de 6 luni în arest preventiv și care se va dezbate la 26 I. c., apărătorii au excepționat la Curie pe prezidentul tribunalului *Chudovszky*, care încă pe vremea sa de procuror și-a câștigat »merite neperitoare« prin un discurs într'un proces naționalist, pentru care în ori-care altă țară ar fi ajuns a doua zi imediat în — casa nebunilor. În Ungaria a ajuns președinte la tribunal. După-cum ni-se comunică Curia a respins cererea apărătorilor și astfel înzadar s'a trudit să-i scape pe acuzați din ghiarele unui turbat. Porunca de sus e — zice »Népszava scriind despre acest proces, — că trebuie cu ori-ce preț să sândiți agitatorii Slovaci, cari deja stau în temniță, deși încă nici nu este sentință. Ușor de închipuit, că la pertractarea dela 26, procurorul și juzii, reprezentanții ideii de stat maghiar, ce judecată vor aduce.

— **Concertul dsoarei Valeria Pop,** care se va da Mercuri în 28 Novembre în sala dela »Crucea Albă« din Arad, va fi, fără îndoială, un prilej de a aduna iarăși la un loc pe toți Românii din oraș și jur. După-cum aflăm cu plăcere, tineretul cult aradan va lua și el parte și va contribui la festivalul să aibă deplină reușită. Va da și concurs activ în ce privește programul concertului, și va aranja și o petrecere.

— **Profesor seminarial — între perciunați.** A trecut o săptămână de când ovreii din Arad s'au organizat într'un club politic, poreclit »democrat«. În comitetul clubului, spre scandalizarea generală a Românilor, a fost ales și profesorul seminarial *Ioan Costa*. L-am întrebat apoi pe dl Costa, care ni-a declarat că fără știrea sa a fost ales. I-am spus atunci că aceasta nu ne mulțumescie ci dac'a fost ales să-și dea demisia pe care o trimite și jurnalelor ungurești cari îl publică sub numele. Profesorul *Ioan Costa* n-a făcut însă aceasta, ci a crezut că va putea poza între perciunați ca »*themagrad*«, între Români ca »naționalist«. Cum însă cu două nu se poate, rugăm acum pe aceasta cale pe dl profesor să ne comunice cum dorește să-l socotim: de Român ori de perciunat?

— **Din Sibiu** ni-se scrie, că Reuniunea de cântări s'a despărțit de dirigentul ei H. Kirchner, chemat profesor la conservatorul din București, în mod călduros. I-a oferit banchet și mai multe cadouri. În același timp cei din Reuniune se frământă acum asupra viitorului: pe cine să aleagă dirigent? O parte dintre membri vrea pe tinerul profesor *Bena*, care a făcut escelente studii și în străinătate, alții ar fi de părere să angajeze pe casul *Novak*.

Noi credem, că ar trebui să i-se deie prilej a se valoră dlui *Bena*.

— **Premiul »Luceafărului«** dl O. Goga, drept răscumpărare a obicinuitelor invitații de nuntă, a

pus la dispoziția »Luceafărului«, suma de 100 cor. pentru cea mai bună povestire sau poezie, ce se va trimite redacției până la 1 Ianuarie 1907. v. Bucățile admise la concurs se vor publica în revistă, iar la urmă o comisie de oameni pricepători va hotărî care dintre autori merită premiul. Vor fi preferite subiectele luate din viața Românilor din Ungaria.

— **Viriliștii români din comitatul Sibiu** pe anul 1907 sunt următorii: Excel. Sa Metropolitanul *Ioan Mețianu*, dare anuală 3620 cor., Parteniul *Cosma* directorul »Albinei« 1625.96 cor., *Petru Comșa* comerciant în Săliște 1388.43 cor., *Ioan de Freda* avocat 1168.86 cor.; Dr. *Octavian Rusu* avocat 1150 cor., *Ioan G. Bozdoc* proprietar în Veștem 1056.46 cor., *Nicolau Vidrighiu* proprietar în Rășinari 1039.76 cor., *Ioan Baptist Boiu* oficial consistorial 800.22 cor., Dr. *Gheorghe Măcelariu* avocat în Mercurea 672.46 cor., *Samuil Gangolea* proprietar 658.40 cor., *Petru Imbăruș* proprietar 620.47 cor., *Dimitrie Banciu* farmacist în Săliște 619.82 cor., *Alex. Lebu* proprietar 507.41 cor., *Ioan Drăgan* notar public r. în Sebeșul-săsesc 572.16 cor., *Ioan Răuciu* comerciant în Săliște 543.75 cor., Dr. *Nicolau Schiau* avocat în Mercurea 540 cor., *Nicolau Nadasy* comerciant în Sibiu 510.07 cor.

Suplenți: *Teodor V. Păcățianu* redactor 481.60 cor., *Teodor Popescu* comerciant 448.65 cor., *Ștefan Moga* franzelar 442.10 cor. și *Coman Droc* (Rășinari) 408.18 coroane.

— **Epur și muove!** Școalele maghiare propagă idea, că între maghiar și ovreu nu există nici o diferență — totuși!... —; iar în societate *jidanel* se indignează, dacă îi zici *jidov* și te acuză, că faci »chestie confesională« (vorbim din experiență).

Și totuși: Un școlar, unguraș, eșind dela școală, mergând, *Joi*, la amiaz, acasă, făcea următorul exercițiu armonic:

«Do, re, mi, fa-s(z)ol-(l)ia-(z)si, dō;
Mind akasztófára való!»

Și m'am mirat, că cu tot »devotamentul« propriu rasei izraelite; cu tot patriotizmul *Hundsmann*-ilor deveniți *Hunyadi*; cu toată chioria »patriotică« a... Maghiarilor, — »simpatia« tinerimei maghiare și: cu toată »unitatea intereselor *nemzeti*«, totuși... și totuși, — produce în tinera generație, și face pe ramoliți să înțeleagă, că în mijlocul »armoniei judeo-maghiare« sufletele fără prihană (nechuser?) cântă câte-un *do, re, mi*...

Epur și muove! el lozinca viitorului.

— **Congres de spiritiști:** Luna aceasta s'a deschis la Moscova un congres de spiritiști din toată Rusia.

Se știe, că în imperiul rus spiritismul are mulți adepti, printre cari e chiar și împăratul.

— **O importantă descoperire zoologică:** »Daily Chronicle« află din Melbourne, că un profesor de zoologie a găsit în Australia de nord o femeie sălbatică care e linia de trecere dela maimuță la om. Ea are mâinile conformate ca și picioarele, adică în tocmai ca la maimuțe.

Profesorul în chestiune a fotografiat această ființă antropoidă de tranziție și a luat tipar în ipsos de pe mâinile și picioarele ei spre al trimete diferitelor societăți savante.

— **Ucigaș.** Din Cluj se telegrafează, că impiegatul dela tren, *Ujváry Ferencz*, și-a sugrumat soția, apoi a pus-o înaintea trenului, ce-a frânt-o în bucăți. Pentru acest omor bărbatul a fost pedepsit la nouă ani închisoare.

— **Oraș ce dispăre.** Lângă lacul *Izo* este orașelul *Tavernola*, ce e amenințat de mare primejdie. Cu câteva luni mai înainte o parte mare de teritor de lângă lac s'a surpat și casele de pe el au dispărut în apă. În oraș acum s'a întâmplat nouă surprare, ce se repetează, astfel orașul e amenințat să fie prăbușit în valurile lacului.

— **Pentru un câne — moarte de om.** În *Becicherecul-mare* s'a întâmplat, că *Schneider* mergând pe drum a lovit cu piciorul în cânele comerciantului *Laemlein*, fiindcă hămăia în urma lui. Pentru aceasta *Laemlein* s'a infuriat atât de tare, încât a scos cuțitul și l-a împântat în

Schneider lăsându-l mort. *Ucigașul* a fost deținut.

E curios, că »*Népszava*« se năpustește cu o patimă unită asupra societății creștine, care zice este vinovată pentru acestea moravuri barbare.

»*Népszava*« însă nu vrea să știe, că *Schneider* și *Laemlein* ori-ce pot să fie numai creștini nu.

— **Un ziar redactat de nebuni.** »*Mauer-Ochlinger-Anstaltszeitung*« se numește ziarul redijat de alienați. El apare odată pe lună.

Primul număr conține un apel din care extragem următorul pasagiu: Mai fie-care oraș are foaia sa săptămânală, fie-care corporațiune jurnalul său special. Pentru ce ar rămânea Ospiciul din *Mauer-Ochling* îndărăt din punctul acesta de vedere? N'avem noi oare o imprimerie destul de bine aranjată pentru trebuințele unui jurnal mai mic? Și între pacienții acestui ospiciu nu se găsesc oare pene abile care cu plăcere și pricepere să se pună în serviciul cauzei noastre? Ce ne lipsește? Un program?

Pentru așa ceva nu trebuie să ne spargem capetele. Nouă nu ne trebuie program. Fie-care să scrie ce vrea și la ce se pricepe. Unul să scrie povești, altul poezii, dacă simte că are venă poetică într'unul. La urma urmelor se va găsi cineva între noi care să se ocupe de redacția întregului jurnal.

Cei cari țin totuși la un program, ei bine, să le facem și pe placul lor și să zicem că programul nostru e petrecerea și învățământ reciproc. Politica e exclusă.

Și se susținea, că acei confrăți sunt nebuni!

— **Cel mai distrat profesor.** Prințul de *Hohenlohe* istorisește în al IV-lea volum al memoriilor sale că după terminarea războiului franco-german 1870/71, reîntorcându-se la Berlin se întâlni pe stradă cu amicul său vestitul profesor de istorie, *Ranke*. Acesta, deschizând vorba îl întreabă unde a fost atât timp absent din Berlin?

Hohenlohe, se uită lung la amicul său și-i spune, că a fost absent 10 luni.

— A! atunci de sigur că ai să-mi povestești ceva — îi zise *Ranke*, care tocmai atunci află despre război, asediul Parisului, etc.

În adevăr *Ranke* nu trăia decât în trecut.

— **Rockefeller osândit.** Candidantul la președinția Republicii de Nord americane *Bryand* a înferat astfel pe milionarul *Rockefeller*, într'un discurs ținut la *Indianapolis*.

»Eu cred că bisericile și diferitele societăți de bine facere, dacă i-ar refuza lui *Rockefeller* banii pe cari acesta îi da pentru scopuri de bine facere spunându-i:

»Ține-ți banii, pe cari i-ai furat, nu ne trebuie! I-ar face să simtă, cât de părăsit e în lumea aceasta un om care n'are decât bani, iar cunoștință curată de loc«.

— **Dare de seamă și mulțumită publică.** Cu ocaziunea producțiunii teatrale, aranjată în comuna *Câmpeni*, în 26 Octombrie (8 Nov.) a. c. s'au încasat suma de 200 cor. 60 b., din cari subtrăgându-se spesele în sumă de 111 cor. 40 b., rezultă un profit curat de 89 cor. 20 bani, cari sumă s'a și administrat »Reuniunii române de cântări și muzică din Câmpeni«, în favorul căruia s'a făcut producțiunea. Cu aceea ocaziune a binevoit a suprasolvi d-nii: Dr. *Zosim Chirtop* 20 cor., dr. *Traian Morcan* 12 cor., *Papiu Alexandru* 1 cor., *Demetriu Pop* 3 cor., *Ioan Cadis* 2 cor., *Szekely Iosif* 1 c., *Constantin Cothișel* 3 cor. Pentru care faptă marinimoasă primească susnumiții contribuenți mulțumirile Reuniunii. *Câmpeni*, 14 Noembrie 1906. *George M. Corcheș*, preș.

— **Școală de infirmieri și sub-hirurgi.** Direcțiunea generală a serviciului sanitar deschide în București școala de infirmieri și sub-chirurgi, ale căror cursuri vor ține un an.

Elevii, cari vor fi satisfăcut examenul general, vor obține certificate de sub-chirurgi, cei cari au absolvit cursurile de sub-chirurgi, și certificatul de infirmier, cei cari au absolvit cursurile de infirmier.

◆◆ SEGEDINUL E ORAȘ VESTIT ◆◆

Acolo se pot cumpăra cele mai ieftine Oroloage și bijuterii, mai ieftine de cât ori unde. Nu-i de lipsă să ne dăm bani în mână străine. Cine vrea să se convingă despre toate acestea, să ceară un catalog mare ilustrat, ce se trimite gratuit, dela *Scheinor Samu*, juvaorgiu în Szeged. Acolo se capătă un orologiu de argint dela 5 floreni începând, inel de aur, cu 14 carat dela 2 în 50 cr. în sus, cercei de aur dela 1 fl. 50 în sus, lanț (colier) aur 4 fl. 50 cr. un orologiu de nikel dela 2 fl. 50 cr. în sus, lu vecker dela 1 fl. 50 în sus

Elevii vor urmări cursurile pe propriile lor cheltuieli.

Cererile de înscriere se vor adresa direcției generale a serviciului sanitar până la 1 Nov. a. c., însoțite de următoarele acte:

Pentru școala de infirmieri: Certificat de absolvire a 4 clase primare; certificat că a satisfăcut serviciul militar.

Pentru școala de sub-chirurși: Certificat doveditor că a fost sergent sanitar din trupă, sau brevet de agent sanitar din armată, sau certificatul de agent sanitar dela fosta școală de agenți sanitari, sau certificat de absolvire a 4 clase gimnaziale; certificat că a satisfăcut serviciul militar.

— In Arad, strada Forray-u. 2/b, vis-à-vis de drougheria Nádas, orolojerul și juvrajul

Zinner Vilmos

desface prăvălie de oroloage și juvaericeale, ba chiar vinde prăvălia.

— Au sosit bijuteriile de moda cea mai răspândită. Mare asortiment de tacâmuri de argint. Oroloage de aur, argint și oțal de buzunare. Un departament separat se găsește fabricațiunii de argint china de prima calitate.

Grallert S. és fia, Arad, Piața Andrássy nr. 22.

— Femeile engleze, nici odată nu folosesc la față decât «Lapte de castravete» ce se găsește în adevărata calitate engleză în farmacia Balassa K., în Budapest, VI., Andrássy-ut 47. E de efect sigur și e nestrăcișos, ce deja după folosire de 2—3 ori înlătură ori-ce pete de pe față și aceleia îi dă tinereța și fineța.

Să grijim ca pe fiecare sticlă numele «Ballassa» să se găsească. Sticla cu 2 coroane, săpunul englez de castraveț 1 cor., pudră de castraveț. 1.20 Se află în toate farmaciile. Prin postă se capătă din farmacia lui Ballassa Kornel, Budapest — Andrássy-ut 47.

Se capătă în Arad la farmacia Földes Kelemen și la drogueria lui Vojtek și Weisz.

— Wolf J., pantofar de ghete femeiești și bărbătești Arad, strada Weitzer (palatul minoriiilor).

— Kerpel Izsó, librar cu bun renume din Arad, recomandă cele mai noi hârtii de epistole, aparatele de ars lemne și de aplicat pe catifea, de cea mai aleasă manufactură, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

— Nu-i nimeni bolnav, dacă întrebuințează balzamal regesc renumit al farmacistului Grosz Nagy Ferencz din Debreczen, ce vindecă pe oricine de dureri de cap, podagră, dureri de dinți și de șele.

— Ne ținem de plăcută datorință atragem atențiunea publicului cetitor asupra medicamentului »Togo« contra asudării picioarelor și contra bătătorilor, adus în circulație de către Nagy Kálman farmacist în Nyiregyháza.

— Atragem atențiunea publicului asupra anunțului a lui Fábrián Lajos.

— Patria norocului. Norocul în viața omului e foarte schimbăcios. În zadar umblăm după el, dacă nu voește să se apropie de noi. Cel mai bun mijloc pentru a-l ajunge sunt lozurile. Dacă spre pildă căutăm rezultatul băncii a lui Gaedike din Budapesta, vom vedea că această bancă este patria norocului. Așa zicând pe fiește care zi cade câte un câștig mare, așa câte 400.000, 60.000, de trei ori câte 30.000, 20.000, apoi câte 90.000, 50.000, 25.000 și 15.000.

Incercați deci norocul!

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

»Teljes Román Nyelvtan«, un manual compus de Petru Cupcea, ce se poate întrebuința cu succes de ceice voiesc să-și însușească în mod ușor limba română. La sfârșitul manualului e anexat și un vocabular.

PARTEA LITERARĂ.

Din călătoria mea la București și la Constantinopole.

De Teodor Filipescu.

X.

Industria cimentului hidraulic și sticlăriei e bine reprezentată.

La un alt loc sunt expuse beuturi gazoase, produsele de zahăr: bomboane, etc. Această ramură se pare că e bine dezvoltată în România.

Papeturia face o impresie bună, iar industria ferului e cam săracă: Sârma, cuiele, niturile, tinigheria, et., e încă în dezvoltare.

Intre toți expozanții escelează prințul B. Stirbey cu produsele moșiilor și fabricelor sale. La acest loc trebuie să zicem, că ar fi fost de dorit, să se pună mai mult sistem în expoziția pavilionului industriei.

Pavilionul industriei ne arată, ce e drept, un început de emancipare a României, să pună în valoare materiile sale, pe care le importă mai înainte din străinătate. Rezultatele se văd.

Industria română a ajuns să satisfacă multe trebuințe, dar cucerirea pieței interne în favoarea acestei industrii ar trebui să se caute a face, și să se pună bază sigură producției industriale naționale.

Pică în ochi, că toate aceste fabrici sunt în mâna streinilor, cari poate au fost întemeiate fără avantajuri, dar se vede că reușesc. Ar trebui luă măsuri a ajută progresul industriei românești până la un anumit termen, și ar fi de dorit ca boierii români din regat să înființeze singuri fabrici sau în tovarășie cu alții.

Bogăția națională a României va crește mai bine atunci, dacă prin capitaluri proprii se va pune baza industriei naționale române.

Pavilionul următor pe partea stângă e »Palatul Regal«. Acest palat conține lucruri demne unui neam nobil. Intre obiectele unele și frumoase vom aminti: Portul Constanța (modelul planului general), podul peste Dunăre, modele de cablu etc.

Serviciul lucrărilor publice și comerciale a expus lucruri foarte frumoase și interesante între cari modele: Docurile din Brăila, băile dela Mamaia (Constanța), podul peste Jiu, viaductul dela Craiova-Calafat, chesone și cantone cu gura frumoasă din Curtea de Argeș, multe alte gare și poduri, dragă refuiatoare (Bagger), șleपुरi, vapoare, debarcadere etc. etc.

Ministerul instrucțiunii și cultelor a expus obiecte din școlile normale și medii pentru învățământ; dela elevii grădiniilor de copii frumoase lucruri de mână.

Academia română a expus prin »Institutul Oteleșanu« lucruri de mână foarte frumoase, care arată înalta menire acestei frumoase instituțiuni. Școalele de fete escelează pretutindeni, între care și școala »Notre Dame de Sion«, ele au expus lucruri manuale așa de frumoase încât se poate zice că pot concura la toate excepțiile internaționale din lume. Tot așa bine reprezentate sunt și școlile comerciale liceurile între cari escelează acel din Iași și T. Severin.

A descrie obiectele expuse din secția: Istoria militară ar trebui să scriem un tom întreg, chiar o enumerare a tuturor obiectelor frumoase în ramul acestei dări de seamă cu neputință.

Modelul impresurării Vidinului, bătălia dela Plevna, impresurarea Rahovei sunt opere cari prin execuțiunea lor atrag chiar pe vizitatorii străini. Costumele militare, obiectele din arsenalul construcției al armatei și marine sunt atât de interesante și frumoase, încât ne fac cinste înaintea lumii streine.

Și ce să mai zicem despre drapelele, tablourile Domnilor români și a M. S. regelui Carol despre acele trofee din războiul cu Turcii la Plevna și Coroanei de oșele pe care au cântat-o barzii lirei române.

Să vezi și să simți poți, dar a descrie acele impresiuni ar însemna a se avânta în alte sfere.

Lăsăm poeziilor nostri cari au vizitat acele locuri sfinte să ne cânte impresiunile și visurile Românilor.

(Va urma.)

Redactor responsabil: Sever Bocu.

Editor proprietar: George Nichin.

ANUNȚ.

Am lipsă de un candidat de avocat român cu praxă. Dr. Ioan Papp avocat Brad.

ANUNȚ.

Află aplicare momentară un candidat de avocat român cu praxă bună s-au un scriitor român inițiat în afacerile advocațiale.

Doritorii să se adreseze la subscrisul.

Dr. Aurel Grozda, adv.
Butyjin.

De ce

Emulsiunea lui Scott este preferata untorei de pește obicinuite, fiind-că untura de pește cauzează greutatea de mistuire, și organismul numai o parte mică din untura de pește absoarbe. Emulsiunea lui Scott descompune untura în picăturile cele mai fine, așa că și stomacul cel mai slăbit în forma aceasta o poate ușor mistui. În urma aceasta contribuie mult la nutrire (5)

Semnul, că Emulsiunea lui Scott e veritabilă este breveta: «un om, care poartă în spate o știucă mare».

Cu provocare la foaia aceasta și trimițându-se 75 fileri taxă de timbru trimite franco un model.

Dr. BUDAI EMIL, «Városi Gyógyszertár»

BUDAPEST, IV. Váci utca 34—50.

Prețul unui flacon original G. 2.50

Se află în fie-care apotecă.

Muzică militară!

In grădina de iarnă a hotelului

„Crucea Albă“

azi, Sâmbătă seara,

muzica militară a regimentului c. r. 33

va concerta

sub conducerea maestrului Zellner Sándor.

Program:

1. Hiarmatha, marș N. Moret.
2. Uvertura a Dragonivillard c. op. A. M. llart.
3. Sirenele balului din opereta »Văduva veselă« F. Lehar.
4. Arie din Poveștile lui Hoffmann, Offenbach.
5. Verlorenes Glück doină H. Wild.
6. Toreador et Andalouse de A. Rubinstein.
7. In memoriam portpurii de A. Zellner. Conținutul 1) Introducere. 2) Clopotele din Cornvile. 3) Bröllop paa Ulfsbjerg. 4) Pe mare. 5. Sylvia ballet. 6) Rândunelele satului. 7) Jocul Onomilor. 8) Faust și Margareta. 9) Nu te rețin... 10) Din simfonia Andante a Haydu. 11) Don Iuan. 12) La Mascotte. 13) Șoaptele florilor. 14) Melodia op. 3 de Rubinstein. 15) Ca la craș polcă. 16) Mica văduvă. 17) Cântecul șampaniei din Don Iuan.
8. Păști din Păpușa fermecătoare I. Bayer.
9. Liebessignal marș din opereta nouă Künstlerblut E. Eysler.
10. Zapadă de Navă, bucate de caracter indian (nou). E. Alstyn.

Inceputul la 8 ore seara.

Cu deosebită stimă:

Braun Guszló
hotelier.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNEA SUMARĂ.

1905. 29 Octombrie		ACTIV	
114357765	{	80762765	Reserva metalică Aur . . . 85621535
1413799	{	33595000	" Trate Aur . . . 36065000
66037882			Argint și diverse monete . . . . .
24217653	{		Portofoliu Român și Străin . . . . .
11999666	{	*) Impr. contra ef. publice	10450000
15153610	{	" " " " în cont curent	21616492
2930477			Fonduri publice . . . . .
5757173			Efectele fondului de rezervă . . . . .
594336			" " amortisarea imob. și material . . . . .
613080			Imobili . . . . .
78906035			Mobilier și Mașini de Imprimerie . . . . .
—			Cheltueli de Administrațiune . . . . .
24219045			Depozite libere . . . . .
22666853			" " & provizoriu . . . . .
368867374			Conturi curente . . . . .
			Conturi de valori . . . . .
			PASIV
12000000			Capital . . . . .
19881017			Fond de rezervă . . . . .
3016596			Fondul amortisării imobilelor și material . . . . .
252564190			Bilete de Bancă în circulațiune . . . . .
1560783			Profituri și pierderi . . . . .
938753			Dobânzi și beneficii diverse . . . . .
78906035			Depozite de retras . . . . .
—			" " " & provizoria . . . . .
368867374			

1906. 21 Octombrie 28 Octombrie	
121817201	121686535
645281	622390
78339900	76684750
31992008	32066492
11999924	11999979
14796390	14721335
2903324	2899824
5777559	5779489
604767	604767
595912	657470
83573525	83372425
21132000	21059500
20603370	19540128
21896450	24417016
416677611	416112100
12000000	12000000
21402642	21621136
3253368	3275468
272473570	271856630
1646498	1646498
1196008	1280443
83573525	83372425
21132000	21059500
416677611	416112100

Scomptul 5% *) Dobânda 5%

Vânzare de VIN în mare și mic, producțiune proprie,

din podgoria Șiriei.

Vin nou alb, litra	—	cor. 52 fl
Vin vechiu alb	—	" 64 "
Rizling alb	—	" 80 "
Schiller (roșu)	—	" 56 "
Vin roșu vechiu	1	" — "
Rachiu de drojdie, fabricat pro-		
priu, rafinat și rachiu de prune	1	" 60 "
Pelin sârbesc, veritabil	1	" 20 "

Se poate căpăta la
Quirini Sándor,
Arad, Aulich Lajos-utca 7 e.

Nainte de folosință. După folo-
Nu mai este boală de porci
dacă vei comanda vestitul

praf de nutreț

din Seghedin.
Promovează apetitul porcilor, le crăță m-șele, prin ce
capătă sânge proaspăt și curat, promovează de tot îngră-
șatul, după folosință porcii nu se mai îmbolnăvesc.
PREȚUL unei cutii 50 fl. și 1 cor. La comande mai mar
mai ieftin. Revanzătorii au scăzământ la preț.

Se poate procura exclusiv la
Zenke Zoltán, Szeged.

Un talp bere de curte 8 cr.
O halbă 13 cr.

Avis!

Cu deosebit respect aduc la cunoștința distinsului public, că
berăria orășenească de sub teatru
am luat-o în arândă
și acea voi ajusta conform tuturor recerincelor moderne. Din ziua
aceasta voi avea cea mai excelentă bere de Kóbánya a pri-
mei societăți ungurești pe acții așa numită

BERE DE CURTE

apoi vinurile de sub podgorie de cea mai bună calitate. Cuina pe
lângă prețurile cele mai ieftine totași va corespunde cerințelor
moderne. Cu deosebită stimă: **Kánya Géza.**

Un talp bere de curte 8 cr.
O halbă 13 cr.

Ultoi de vie.

Colonia agricolă **HÁMORY** de oltoi de vie din Arad
liferează:

ultoi lemnoși

soiu curat oltoit pe Riparia-Portalis, de prima
calitate, ultoi de rădăcină bogată pentru vin
și delicatesă în calitatea cea mai bună — și

în orice cantitate.

Deslușiri detaiate despre prețuri poți primi bucuros
în casa de sub nrul 3 din strada Deák Ferencz. Telefon: 229.

Telefon 278.

GLÜCK JOZSEF

ARAD, JÓZSEF FŐHERCZEG-UT Nr. 7.

Primește atât în loc, cât și în provincia

Zugrăvire și tapetare de odăi,
precum și

Decorațiuni plastice,
tot felul de zugrăviri dela cele mai simple până la
cele mai strălucite.

Mai departe-decorarea ferestrelor cu
imitația sticlei colorate,
precum și scutirea locuințelor de insecte.]

Mare asortiment
DE OPERE PLASTICE
în tapetărie din țară și străinătate.

Alianța

Măestrilor de Mobile din Arad

vis-à-vis cu ușa principală a teatrului.

Recomandă bogatul magazin de mobila cea mai modernă, lucrată exclusiv de
maiestrii aradani

mare asortiment de perdele,

diferite covoare și couverturi

din scopul nostru a aduce în contact direct publicul cu maiestrii, punem la dispoziția
onoratului public.

**Mobila cea mai bună cu prețurile cele mai
favorabile.**

Cu planuri servim gratuit!

Cu planuri servim gratuit!

Protejarea onor. public o cere:

Az Aradi Butorkészítő Iparosok Szövetkezete
mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja.

Splendida iluminatie seara până la ora 11